

บันได 9 ขั้น สู่ความยั่งยืน

โดยอาจารย์ชัยรัตน์ วัลย์วงษ์ และอาจารย์พัชรี ไทยเจริญ
บรรยายในงานมหกรรมในหลวงในความทรงจำ วันที่ 12 ตุลาคม 2561

ทฤษฎีใหม่กับเศรษฐกิจพอเพียง

“..การพัฒนาประเทศจำเป็นต้องทำตามลำดับขั้น ต้องสร้างพื้นฐาน คือ ความพอมีพอกิน พอใช้ของประชาชนส่วนใหญ่เป็นเบื้องต้นก่อน โดยใช้วิธีการและใช้อุปกรณ์ที่ประหยัด แต่ถูกต้องตามหลักวิชา เมื่อได้พื้นฐานมั่นคงพร้อมพอควรและปฏิบัติได้แล้ว จึงค่อยสร้างค่อยเสริมความเจริญและฐานะเศรษฐกิจขั้นที่สูงขึ้นโดยลำดับต่อไป หากมุ่งแต่จะทุ่มเทสร้างความเจริญ ยกเศรษฐกิจขึ้นให้รวดเร็วแต่ประการเดียว โดยไม่ให้แผนปฏิบัติการสัมพันธ์กับสภาวะของประเทศและของประชาชนโดยสอดคล้องด้วย ก็จะเกิดความไม่สมดุลในเรื่องต่างๆ ขึ้น ซึ่งอาจกลายเป็นความยุ่งยากล้มเหลวได้ในที่สุด...”

พระบรมราโชวาท ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ณ หอประชุม
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วันพฤหัสบดีที่ 18 กรกฎาคม พ.ศ. 2517

“ทฤษฎีบันได 9 ขั้นสู่ความพอเพียง” เป็นแนวทางที่ใช้ลำดับขั้นเพื่อเดินตามไปที่ละขั้น ค่อยๆ ก้าวไปแบบยั่งยืนและมั่นคง ซึ่งหากใครทำตามได้รับรองว่าไม่มีเงินแน่นอน

ทฤษฎีบันได 9 ขั้นสู่ความพอเพียง
พอเพียง มั่งคั่ง ยั่งยืน

ข่าย กองกำลังเกษตรอินทรีย์ ยุวเกษตรอินทรีย์

ชาติ มั่งคั่ง ยั่งยืน "กายเป็นจระเขย"

เก็บ เศรษฐกิจพอเพียง

กาน ใจรักพอ เมตตา เอื้อเฟื้อ

บุญ พระพ่อแม่ ครู ญาติผู้ใหญ่

เศรษฐกิจพอเพียง ขั้นก้าวหน้า

พอกิน   พอใช้   พออยู่   พอร่มเงา

เศรษฐกิจพอเพียง ขั้นพื้นฐาน

“การพัฒนาต้องทำพื้นฐานให้มั่นคงก่อน ให้ถึงประเทศไม่อด แล้วจึงพัฒนาก้าวหน้าขึ้นไปเรื่อยๆ เป็นขั้น เป็นตอน จึงจะแน่นอน”

มูลนิธิกิจกรรมธรรมชาติ เครือข่ายกิจกรรมธรรมชาติ สถาบันเศรษฐกิจพอเพียง

9 ขั้นตอน สู่การพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง

ขั้นที่ 9	กองกำลังเกษตรโยธิน
ขั้นที่ 8	ชาย
ขั้นที่ 7	เก็บรักษา
ขั้นที่ 6	ทาน
ขั้นที่ 5	บุญ
ขั้นที่ 4	พอร่มเย็น
ขั้นที่ 3	พออยู่
ขั้นที่ 2	พอใช้
ขั้นที่ 1	พอกิน

ขั้นที่ 1 – 4 เป็นขั้นเศรษฐกิจพอเพียงขั้นพื้นฐาน ประกอบไปด้วย

ขั้นที่ 1 พอกิน

พื้นฐานของมนุษย์ทั่วไป คือ ปัจจัย 4 และในปัจจัยเหล่านั้นการกิน ถือเป็นเรื่องสำคัญ อยากให้เกษตรกรให้ความสำคัญขั้นนี้เป็นอันดับแรก โดยให้คิดว่าจะทำอะไรให้เรามีกินได้ตลอดทั้งปีโดยไม่อดอยาก ให้ความสำคัญกับข้าวปลาอาหารก่อนเงินตรา โดยให้หาวิธีว่าจะทำอะไรให้อยู่ได้โดยไม่ใช้เงินในส่วน of ข้าวปลาอาหาร หรืออาจจะค่อยๆ ปรับจากใช้น้อยลงจนไม่ใช้เลย

ขั้นที่ 2-4 พอใช้ พออยู่ พอร่มเย็น

พอใช้ พออยู่ พอร่มเย็น เกิดขึ้นได้พร้อมกัน ด้วยคำตอบเดียวคือ “ปลูกป่า 3 อย่าง ประโยชน์ 4 อย่าง” ซึ่งป่า 3 อย่างจะให้ทั้ง อาหาร เครื่องนุ่งห่ม สมุนไพรสำหรับรักษาโรค ทั้งโรคคน โรคพืช โรคสัตว์ ไ ช้ไม้สำหรับทำบ้านพักที่อยู่อาศัย และให้ความร่มเย็นกับบ้าน กับชุมชน ซึ่งเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาความยากจนของเกษตรกรไทย ซึ่งได้รับการพิสูจน์แล้วว่าสามารถแก้ปัญหาได้จริง และยังสามารถย้อนกลับไปแก้ไขปัญหานี้ซึ่งสะสมพอกพูนจากการทำเกษตรเชิงเดี่ยว ปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากร ปัญหาความขาดแคลนน้ำ ภัยแล้ง ทั้งหมดล้วนแก้ไขได้จากแนวคิดป่า 3 อย่าง ประโยชน์ 4 อย่างขององค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ

ขั้นที่ 5-9 เป็นขั้นก้าวหน้าของเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบไปด้วย

ขั้นที่ 5-6 บุญและทาน

เป็นการสร้างสัมพันธ์กันในชุมชน โดยไม่เกี่ยวกับการค้าขาย แต่เป็นการให้ทาน แบ่งปันกัน อาจจะเป็นการบริจาคสิ่งของให้กับคนที่ยากไร้ หรือการเข้าวัดทำบุญฟังธรรม เพื่อฝึก ลด ละ กิเลสจากจิตใจของเรา รู้จักเป็นผู้แบ่งปันไม่ตระหนี่จนเกินไป และยังเป็น การสร้างชุมชนให้หน้าอยู่ขึ้นอีกด้วย

ขั้นที่ 7 เก็บรักษา

เป็นขั้นที่ให้อัจฉริยะพึ่งพาตัวเอง พอเหลือจากทำบุญ ทำทาน ก็ต้องรู้จักเก็บรักษาไว้ด้วย ซึ่งเป็นการตั้งอยู่บนความไม่ประมาท ได้เก็บไว้ใช้ยามฉุกเฉินจำเป็น โดยยึดแนวทางตามวิถีชีวิตชาวนาสมัยก่อนซึ่งเก็บรักษาข้าวไว้ในยุ้งฉางเพื่อให้พอมีกินข้ามปี คัดเลือกและเก็บรักษา “พันธุ์ข้าว” ไว้สำหรับทำพันธุ์ในปีต่อไป ซึ่งผิดกับวิถีชาวนาในปัจจุบันที่ใช้วิธีการขายข้าวทั้งหมด แล้วนำเงินที่ขายได้ไปซื้อพันธุ์ข้าวเพื่อปลูกในปีต่อไป ส่งผลให้เกิดการขาดความมั่นคงและเปรียบเสมือนการใช้ชีวิตอยู่บนเส้นทางสาย ความประมาท เพราะหากเกิดภัยแล้ง น้ำท่วม ผลผลิตไม่ได้ตามที่ตั้งใจไว้ ย่อมหมายถึงปัญหาหนี้สินและการขาดแคลนพันธุ์ข้าวสำหรับปลูกในปีต่อไป

ขั้นที่ 8 ขาย

การค้าขายสามารถทำได้ แต่ทำภายใต้การรู้จักตนเอง รู้จักพอประมาณ และทำไปตามลำดับ โดยของที่ขาย คือ ของที่เหลือจากทุกขั้นแล้วจึงนำมาขาย เช่น ทำนาอินทรีย์ ปลูกข้าวปลอดสารเคมี ไม่ทำลายธรรมชาติ ได้ผลผลิตเก็บไว้พอกิน เก็บไว้ทำพันธุ์ ทำบุญ ทำทาน แล้วจึงนำมาขายด้วยความรู้สึกของการ “ให้” อยากรู้อยากเห็นสิ่งดีๆ ที่เราปลูกเอง เมื่อแบ่งให้กับคนอื่นๆ ได้รับสิ่งดีๆ นั้นๆ ด้วย การค้าขายตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง จึงเป็นการค้าที่มองกลับด้าน “เพราะรักคุณจึงอยากให้คุณได้รับในสิ่งดีๆ” พอเพียงเพื่ออัฐิ เมื่อแบ่งปัน ไปด้วยกัน

ขั้นที่ 9 เครือข่าย เกษตรโยธิน

คือการสร้างกองกำลังเกษตรโยธิน หรือการสร้างเครือข่ายเชื่อมโยงทั่วประเทศ เพื่อขยายผลความสำเร็จตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติแนวคิด และวิถีการดำเนินชีวิตของคนในสังคม ในชุมชน เพื่อการแก้ปัญหาวิกฤต ๔ ประการ ได้แก่ วิกฤตการณ์สิ่งแวดล้อมภัยธรรมชาติ วิกฤตการณ์โรคระบาดทั้งในคน สัตว์ พืช วิกฤตเศรษฐกิจข้าวยากหมากแพง และวิกฤตความขัดแย้งทางสังคม